

Nederland in Münster

Docentenhandleiding

In Münster kwam in 1648 een einde aan de Tachtigjarige Oorlog. Deze dag, 15 mei 1648, wordt ook wel als de geboortedatum van de Nederlanden gezien. Toch is de Vrede van Münster niet het enige wat Nederland met deze Duitse stad verbindt.

Het spreekwoord 'het er met een jantje-van-leiden van afmaken' is afgeleid van de Nederlander Jan van Leiden die in 1534 vanuit zijn religieuze overtuigingen een tijd lang de stad op eigenaardige wijze bestuurde.

Ook vandaag de dag is Nederland nog goed zichtbaar in Münster. Sinds 1995 bevindt zich in het oude kramersgildehuis het *Haus der Niederlande*. Hierin zijn het *Zentrum für Niederlande-Studien*, het *Institut für niederländische Philologie* en een bibliotheek met Duitslands grootste verzameling Nederlandse literatuur en publicaties over Nederland gevestigd. In deze opdracht gaan de leerlingen in groepjes één van deze drie voorbeelden van 'Nederland in Münster' onderzoeken.

Opdracht

- 1) De leerlingen worden in groepjes verdeeld . Ieder groepje verdiept zich in een van de volgende thema's:
 - De Vrede van Münster (geschiedenis)
 - Jan van Leiden (geschiedenis)
 - *Haus der Niederlande* (Duits en geschiedenis)

- 2) De leerlingen zoeken vooraf informatie, gaan in Münster op onderzoek uit en verwerken alles uiteindelijk in een van de volgende eindproducten:
 - *Poster*. De leerlingen maken foto's en zoeken afbeeldingen bij hun thema. De plaatsjes worden van informatieve teksten voorzien.
 - *PowerPoint of Prezi*. De leerlingen maken foto's en zoeken afbeeldingen bij hun thema. Bij een PowerPoint of Prezi geven zij mondeling toelichting.
 - *Filmpje*. In Münster of op school maken de leerlingen een korte documentaire over hun thema (3-5 minuten). Een leerling geeft als presentator historische feiten en interviewt groepsgenoten die als ooggetuigen optreden (misschien hebben ze zelf wel bijgedragen aan de vredesonderhandelingen voor de Vrede van Münster of waren ze goed bevriend met Jan van Leiden).

- 3) Op school bereiden de leerlingen in groepjes de opdracht voor. Aan de hand van een aantal vragen (op pagina 5 en 6), gaan zij op zoek naar informatie over hun thema.

- 4) In Münster bezoeken de groepjes een plek die met hun thema te maken heeft. Dat zijn:
 - thema 'Vrede van Münster': Het *Stadtmuseum* en de *Friedensaal* in het historische raadhuis.
 - thema 'Jan van Leiden': Het *Stadtmuseum* en van buiten de St. Lamberti-Kirche
 - Thema '*Haus der Niederlande*': de actuele tentoonstelling en de bibliotheek in het *Haus der Niederlande*.Hier verzamelen de leerlingen extra informatie over hun thema door nog eens enkele vragen te beantwoorden (pagina 4 en 5).

- 5) Weer terug op school werken de leerlingen hun informatie uit in een poster, PowerPoint of Prezi. Wanneer de leerlingen een filmpje in Münster hebben gemaakt, kunnen zij deze bewerken en voorzien van een titel, aftiteling en achtergrondmuziek.

- 6) De producten kunnen in de klas worden gepresenteerd, maar ouders kunnen ook worden uitgenodigd om de resultaten te bewonderen.

Doelen

Na afloop van deze opdracht kunnen de leerlingen:

- uitgebreid informatie geven over een thema dat Nederland met de stad Münster verbindt.
- gericht informatie over een bepaald thema op internet zoeken.
- gericht informatie in een museum of tentoonstelling zoeken.
- op creatieve wijze hun kennis uitwerken in een filmpje, poster of presentatie.

Duur

• voorbereidingsles	1 lesuur
• bezoek <i>Stadtmuseum*</i> , <i>St. Lamberti-Kirche</i> , <i>Friedenssaal</i> of <i>Haus der Niederlande</i>	45 tot 60 minuten
• uitwerking (Poster, PowerPoint, Prezi of film)	1 tot 2 uren

* Het *Stadtmuseum* is zeker een bezoek waard. Om de vragen bij hun thema te beantwoorden, hoeven leerlingen slechts enkele zalen aan te doen. U kunt de leerlingen aanbevelen ook andere zalen te bezoeken. Op de tweede verdieping is bijvoorbeeld een oude kruidenierswinkel nagebouwd en een oude VW-kever te zien.

Praktische informatie

- De *Friedenssaal* aan de *Prinzipalmarkt* is op dinsdag t/m vrijdag geopend van 10.00 tot 17.00 uur. Op zaterdag, zon- en feestdagen van 10.00 tot 16.00 uur. Entreprijzen voor volwassenen bedragen €2. Leerlingen betalen op vertoon van hun schoolpas €1,50. Actuele informatie vindt u [hier](#). Informatie over het historische stadhuis leest u [hier](#).
- Het *Stadtmuseum* aan de *Salzstraße* is van dinsdag t/m vrijdag van 10.00 tot 18.00 uur te bezoeken. Op zaterdag, zon- en feestdagen van 11.00 tot 18.00 uur. De entree is gratis. Actuele informatie en informatie over de tentoonstellingen vindt u [hier](#).
- In het *Stadtmuseum* zijn algemene rondleidingen in het Nederlands te boeken. Hierbij komt dan zowel het thema 'wederdopers' als het thema 'Vrede van Westfalen' aan bod.
- In het *Stadtmuseum* mag niet worden gefotografeerd. In de *Friedenssaal* is dit zonder flits wel toegestaan. Wanneer leerlingen in Münster een film maken, is het belangrijk dat zij erop letten dat er geen voorbijgangers herkenbaar in beeld worden gebracht.
- In principe is er altijd een tentoonstelling te bezichtigen in het *Haus der Niederlande*. Het kan zijn dat er een paar dagen niets te zien is, wanneer de ene tentoonstelling wordt afgebouwd en de volgende wordt opgebouwd. Controleer dit voordat u met uw groep naar Münster reist. Tentoonstellingen zijn gratis te bezichtigen: op maandag t/m vrijdag van 12.00 tot 18.00 uur en op zaterdag, zon- en feestdagen van 10.00 tot 16.00 uur. Welke tentoonstelling actueel te zien is, vindt u op de [site van het Haus der Niederlande](#).
- Doordeweeks is er tot ongeveer 14.00 een Nederlandssprekende student aanwezig bij de tentoonstelling in het *Haus der Niederlande*. Deze kunnen de leerlingen interviewen. Wanneer ze na die tijd de tentoonstelling bezoeken, is er in de

bibliotheek altijd wel iemand aanwezig die Nederlands spreekt en graag bereid is vragen van leerlingen te beantwoorden.

Didactische overwegingen

- De thema's 'Vrede van Münster' en 'Jan van Leiden' sluiten aan bij het vak geschiedenis. Het thema '*Haus der Niederlande*' sluit aan bij de vakken Duits en geschiedenis.
- Deze opdracht is geschikt voor 3 havo en hoger. De uitwerking van deze opdracht in een film is met name geschikt voor de bovenbouw h/v.
- Het thema Tachtigjarige Oorlog hebben de leerlingen bij het vak geschiedenis in de 2^e klas behandeld. Zij hebben hierover dus al enige voorkennis.
- Bij het groepje dat 'Jan van Leiden' onderzoekt, kunt u eventueel een korte toelichting op de 'wederdopers' geven.
- In deze opdracht werken 3 of 4 leerlingen samen in een groepje. Let erop dat de leerlingen goed samenwerken en iedereen actief zijn bijdrage levert.
Tip: u kunt zelf de taken per groepje verdelen. Een ander mogelijkheid is een groepje niet direct een gezamenlijk cijfer geven, maar de leerlingen binnen hun groepje een puntenaantal laten verdelen.

Vragen bij de thema's

Jan van Leiden

Voor het bezoek aan Münster

- 1) Wie was Jan van Leiden en welke religieuze beweging hing hij aan?
- 2) Wat deed hij in Münster?
- 3) Geef enkele voorbeelden van acties die de leiders van de wederdopers in Münster ondernamen.
- 4) Hoe liep het af met Jan van Leiden?
- 5) Waartoe dienden de drie kooien die nu nog aan de torenspits van de St. Lambertikirche hangen?

Mogelijke bronnen:

- <http://www.muenster.de/stadt/tourismus/presse/html/t12-stad-van-de-wederdopers.html>
- <http://www.trouw.nl/tr/nl/4512/Cultuur/article/detail/2514074/2000/09/16/Een-meeslepende-waarschuwing-voor-de-mensheid.dhtml> (uitsluitend geschikt voor vwo bovenbouw)

In Münster

- 1) a. De wederdopers kwamen onder leiding van Jan Matthijs aan de macht. Welke regels voerde hij in?
b. Wat voegde Jan van Leiden toen hij aan de macht kwam hieraan toe?
- 2) Bekijk de kaart *Hauptzentren des Täufertums*. Wat waren naast Münster de drie andere hoofdcentra van het doperdom?
- 3) Waar en wanneer vond de terechtstelling van Jan van Leiden, Bernd Knipperdollinck en Bernd Krechtink plaats?
- 4) In zaal 7 hangen vier tangen en drie kooien. Waarvoor dienden deze tangen? En de kooien?

De Vrede van Münster

Voor het bezoek aan Münster

- 1) De Nederlandse opstand/de Tachtigjarige Oorlog: wie waren de betrokken partijen?
- 2) Waarom kwamen de Nederlanders in opstand? Geef twee redenen.
- 3) Welke rollen hadden Alva en Willem van Oranje?
- 4) Wanneer werd de Vrede van Münster gesloten en wat werd er bepaald?
- 5) De Vrede van Münster was slechts een onderdeel van veel grotere Europese vredesonderhandelingen:
 - Waarvan was de Vrede van Münster een onderdeel?
 - Waaraan maakten deze Europese vredesonderhandelingen een einde?

Mogelijke bronnen:

- Lesboeken geschiedenis
- <http://ifthenisnow.eu/nl/gebeurtenissen/vrede-van-munster-1648>
- <http://www.schooltv.nl/video/histoclips-de-opstand-in-de-nederlanden/>

Dit laatste filmpje van schooltv is misschien wat eenvoudig voor de leerlingen, maar geeft hun tegelijkertijd wel veel antwoorden.

In Münster

- 1) Van welke aard waren de conflicten die leidden tot de Dertigjarige Oorlog?
- 2) Welke stad was samen met Münster plaats voor de vredesonderhandelingen die leidden tot de Vrede van Westfalen?
- 3) Welke drie uitkomsten van de Vrede van Westfalen worden in de inleidende tekst bij zaal 11 genoemd?
- 4) Wie schilderde de bezwering van de Spaans-Nederlandse vrede (de Vrede van Münster)?

Haus der Niederlande

Voor het bezoek aan Münster

- 1) In welk gebouw is het *Haus der Niederlande* gevestigd?
- 2) Waartoe diende dit gebouw vroeger?
- 3) Wat is de link tussen dit gebouw en Nederland in de jaren voor 1648?
- 4) Wat bevindt zich tegenwoordig in het *Haus der Niederlande*?
- 5) Kies drie evenementen ('*Veranstaltungen*') die binnenkort in het *Haus der Niederlande* worden gehouden en beantwoord daarvoor de vragen:
 - wat voor soort evenement is het (bijv. tentoonstelling, discussie, boekpresentatie)?
 - wat is het thema van het evenement?

Mogelijke bronnen:

- http://www.muenster.de/stadt/tourismus/nl/oude-stadsgedeelte_krameramtshaus.html
- <http://www.uni-muenster.de/HausDerNiederlande/> (in het Duits!)

In Münster

- 1) Wat is het thema van de actuele tentoonstelling?
- 2) Beschrijf twee tentoongestelde werken.
- 3) Vraag een student:
 - Wat zijn/haar nationaliteit is.
 - Wat hij/zij studeert en wat zijn/haar studie inhoudt.
 - Waarom hij/zij voor deze studie gekozen heeft.
- 4) Noem drie Nederlandse kranten en twee Nederlandse tijdschriften die je in deze bibliotheek kunt lezen.